

KARYS

Pinas syki savaitę.

Kaina: 3 mėn. 10 auks.,
6 mėn. 20 auks., 12 mėn.
35 auks. Atskiri numeriai
— 80 skaitikų —

Adresas: Krašto Apsau-
gos Ministerija. «Kario»
— Redakcija. —

Nr. 23 (107)

Kaunas, 1921 m. birželio mėn. 9 diena.

III metai.

K A R I A M S I

Pirmą kartą žinomą operą „**DEMONAS**“
operos artistai sutiko vaidinti **TIK KARIAMS**

šio mėnesio 14 ar 15 dieną Miesto Teatre papigintom kainom

(kareiviam iki 3 auk.). Visos įgulos daly, norinčios gauti bilietų, privalo išanksto susitarti su
G neratio Štabo Švietimo Dalimi.

A. + A.

Gegužės mėn. 16 d. 14 val. 11-to pėstininkų Vilniaus
pulko 4-tos kuopos kareivis

ŽLIBINAS PRANAS

netikėtai baigė savo dienas Nemuno gelm. se.

Gegužės mėn. 19 d. tapo jo kūnas nuneštas Nemu-
no vilnimis ties Balbieriškio miesteliu ir ten atrastas, iš
kur ir paragabentas į Alytaus miestą, o gegužės mėn. 24
d. tapo palaidotas Alytaus kapinėse apgailėstaujant drau-
gams.

Išskis, mielas Draugel ir tegul bus Tau ramu gulėti
žemelėj šventoje, o mes Tavo draugai išdėsime Tavę.

Draugai.

Latvių ir Estų svečiai.

Laikraštiniukų svečių ūpas, kaip matyti, geras.
Visuos pasitarimuos pilno solidarumo klausimus svar-
stant buvo pasiekama. Mūsų visuomenės, ypač pro-
vincijos, priėmimas juos, matyti, nudžiugino. Jie ap-
lankė Nemunu Jurbarką ir kitas vietas, buvo užsukę
į sodžius.

Išpūdzial svečių ne tik jų šalių gyventojams, bet
ir mums svarbūs ir įdomūs.

Pasikalbėjus su latvių karių laikraščio „Latwi-
jas Kareiwis“ atstovu p. Grins gauta kiek žinių apie
latvių armijos švietimo darbą.

Kaip pas mus, taip ir latviuose kareivių švieti-
mo darbas gan pamažėl vystėsi.

Tam tikras jų Vyr. Štabo skyrius be informaci-
jų pradėjęs spausdinti reikalingiausių statutu, vado-
vėlių. Pasirodė keletas kareiviams skirtų, populiariai
dėstyty visuomenės mokslų knygelių. Ir tik 1919 m.
vasario 1 d. išėjo „Latwijas Kareiwis“. Iš pradžių tas

laikraštis buvo savaitinis ir tik žymiai vėliau paver-
stas dienraščiu. Jų laikraštis turys didoką pasisekimą
ir šilap visuomenėje. Maždaug pusė laikraščio ek-
zempliorių išsiplatinant šilap visuomenės tarpe, kita
pusė armijoje.

Maždaug 10 kareivių gauna 1 ekzempliorį laik-
raščio.

Laikraštis daugiausia krepiąs dėmesį į meną ir
mokslą. Politika esanti antraeilis dalykas.

Laikraštis turys priedą—Karo Mokslui pašvęstą
skyrių.

Latvių armiją demobilizavus, kitokios negu pir-
ma buvo ir aplinkybės susidarę. Kiek anksčiau bu-
vę organizuoti kursai kaip Rygos taip ir kitų žy-
mesnių vietų įgulose. Lekcijas dažnai lydėdavo ir
koncertai. Toks paskaitų tvarkymo būdas davęs ge-
rų rezultatų. Lekcijos skaitytos iš visuomenės mo-
kslų, gamtos, istorijos, geografijos. Jos nebuvo jau
visai papulteriai, kaip tamsiai liaudžiai, paruoštos,
bet buvę talkinamos apoltryausiai, prasilavinusiai
auditorijai.

Kaip pirmiau taip ir dabar Latvių armijoje labai
įsivyravę sporto ratellai. Tie ratellai susijungę į ar-
mijos sporto sąjungą.

Ši sąjunga vadovauja visai šalies sporto sryčiai.
Jos darbas davė jau žymių rezultatų. Daug surengta
įvairių rungtynių, žaidimų. Lengvoji atletika, futbo-
las, gimnastika daugiausia tos sąjungos rateliuos
mėglami.

Latviams mūsų armija išrodanti savo viršutine
išvaizda gan artima, nes uniforma esanti visai pa-
naši į jų; bendra išvaizda mūsų kariuomenės gal
esanti kiek geresnė negu jų.

Jų karų muzėjus esąs gan turtingas. Jame esą
viskas surinkta pradėdant nuo įsistėlgimo, dar Ru-
suose carui viešpataujant, taip vadinamų „Latvių Ba-
talionų“ lig paskutinių kovų su Bermonfiniakais ir
bolševikais. Trofėjai pagarsėjusių „latvių šaulių“ pa-
milt didžiajam kare padarę to muzėjaus pradžia.

BIBLIOTEKA

Nors muzėjus per vokiečių okupaciją ir paskum einant kovoms su Bermonu ir sunkiai nukentėjęs, bet dabar esąs vėl sutvarkytas.

Latviai nuoširdžiai džiaugiasi mūsų visuomenės sutikimu. Jie nustebinti taip giliai išbujojusiu mūsų tarpe jiems palankumu.

(B. d.)

Kariuomenės veikimo greitumas ir staigumas pavaduoja skaičių.

Suvorovas.

Iš Lenkų fronto.

Iš vietinių gyventojų pranešimų, gegužės 25 dieną apie 18 val. atvyko į Širvintus penki lenkų žandarai, persivilkę civilių rūbus, o už Širvintų pastebėta dešimtis lenkų žandarų kurie nori sugauti Širvintų kleboną, miliciją ir dar kitus asmenis. Širvintų miliciją ir kunigas, bijodami lenkų žiaurumo, pasišalino iš Širvintų.

Gegužės 29 dieną, gautomis žiniomis Varėnos stoties (Orany) ir Mergožerių rajone atėjo batalionas lenkų pėstininkų ir vienas eskadronas raitelių, kurių tikslas esąs pataisyti tiltą per Merkio upę ir pulti Perlojaus kaimą.

Neitralės zonos vietiniai gyventojai praneša, kad lenkų kareiviai, persivilkę civiliais rūbais, beveik kasdieną atsilanko neitralinėje zonoje. Daugiausia jie atsilanko Giedraičių rajone. Iš Kupriškių-Muravankos kaimų gyventojų kalbų, tuose kaimuose stovi lenkų šaika apie du šimtus žmonių su dviem kulkosvaidžiais, kurie yra neva atsiskyre nuo reguliarios kariuomenės ir veikia savarankiškai. Iš tų pačių šaltinių yra gautos žinios, kad Vilniuje apie 5000 Želigovskio kareivių, persitaisę civiliais rūbais ginkluoja vietinius gyventojus.

Vertė Leit. P. Jurgelevičius.

Nakties kautynės.

Nuo Redakcijos: Šiame trumpame nakties kautynių aprašyme nebuvo kalbėta apie nakties veiksmus pozicinėje kovoje. Tai yra kitos, naujos taktikos dalies dalykas—pozicinė kova. Čia patiekta tikrai mažas brėžinys nakties atakos ir atsiginimo, kai po sudėtinų judamosios kovos dalių.

BENDRI DĖSNIAI.

Iki pasaulinio Didžiojo Karo naktis, palyginant, maža buvo kautynių veiksmams sunaudojama.

Viena, buvo manyta (ir be abejonės teisingai), jog nakties miegas tiek pat reikalingas kareiviui, kaip ir maistas; jei nepabaigtosios dienos kautynės nebūdavo naktį tęsiamos, tai tik išimtinis apystovos versdavo tos dalies vadą atimti kareiviui reikalingojo poilsio po dienos nuovargio ir statyti savo dalį pavojun prieš dvasios nupuolimą, nes kautynėse nakties tamsuma daro įtakos į žmogaus ūpą.

Antra—tamsuma darydavo kliūčių priešui nugalėti turint maža technikos įrankių.

Pasaulinis karas parodė, jog kiek diena, tiek ir naktis gali būti lygtai kautynėms sunaudota. Ypač

Kaimuose Mezkancy, Palki, Gut Okmiany ir Folverk Kupriški, kurie randasi neitralėje zonoje, ateina ginkluoti su šautuvais lenkų kareiviai būreliais po 10-15 žmonių ir naktimis, vaikštinėdami po kaimus, plėšia gyventojus, atiminėja pinigus ir kitus brangius daiktus.

Birželio 1 dieną mūsų sargybinių puolė lenkai, bet mūsų sargybos apšaudyti, lenkai, naudodamiesi nakties tamsuma, pasislėpė. Birželio 2 dieną 1 valandą nakties Paliepio kaime (Padlipki) pas miškų urėdą Žukauską atėjo aštuoni ginkluoti lenkų kareiviai, ir reikalavo atidaryti duris. Savininkas durų neatidarė, plėšikai pradėjo laužti duris. Žukauskas, ir tuo tarpu esantis pas jį kitas urėdas, per langus pradėjo šaudyti į plėšikus, plėšikai išsigandę pabėgo.

Iš gautų, bet nepatikrintų žinių, lenkai praleido mūsų pusėn vienuolika pusinteligentių moterų šnipauti. Pasirodo, kad lenkai netik Lietuvoje, bet ir Lietgaluose dirba išsijuose. Lietgalių laikraščiuose nuolat pasirodo žinutės apie lenkų agitatorių suėmimus, arba slaptų lenkų mokyklų uždarymus. Svarbiausias visų slaptų lenkų organizacijų Lietgaluose organizatorius yra Pružnik, kuris gyvena Latvijoje, ir latvių vyriausybė mano jį dabar išsiųsti iš Latvijos kaip kenksmingą ir pavojingą valstybei asmenį.

Nepersenai Vilniuje buvo slaptas lenkų dvarininkų posėdis, kuriame buvo nutarta, koku būdu lenkų kariuomenė turi pasitraukti iš Vilniaus. Varšavos kariuomenės dalys turi išeiti į Gardiną, ant fronto palikti tik apie 40 kanuolių, o ginklus išdalinti vietiniam gyventojam. Vieną kariuomenės dalį išskaldyti po visą Vilniaus apskritį, ir kaip tik lietuviai ateis į Vilnių, lenkai apginkluotų vietinių gyventojų padedami pradėsią mušti lietuvius, o jei negalėtų vieni mus įveikti, tai pasišauksią pagelban išsiųstą Gardine lenkų kariuomenę ir sumušę lietuvius Vilniuje, lenkai mano tuomet narsiai žygiuoti ir į Kauną.

Pažiūrėsimė, kaip tas jų sumanymas jiems pavyks.

Kap. J. Pleirys.

atsižūrint į didelę reikšmingą šaudomojo ginklo veikimą, tamsuma privalo būti kovos veiksmams sunaudota, turint galvoje ir tai, jog tamsuma drąsuoliams sukelia abejojimo, silpnabūdžiams—baimės, o tai juk nepalankiose aplinkybėse gali virsti panikos priežastim.

Naktis gali būti sunaudota dviem tikslam:

1. pereiti apšaudomajam plotui, priešui to nepastebėjus,

2. pačiom kautynėm.

Nakties kautynės pasižymi tuo, jog staigumo ir apnikimo (užklupimo) momentai daro žymios įtakos į susitikimą.

Tamsią naktį priešas lengviau esti apnikti (netikėtai pulti), ir savi plenai nuo priešo akių geriau paslėpiami, tikrai, nelaimel, nežinomose apylinkėse naktį sunkiau susirasti (orientuotis).

Didelis atstumas tarp abiejų besikaunantių pusių ir apsisaugojimas pionierinėmis priemonėmis labai pasunkina gauti tikslių žinių apie priešo sutiprintus punktus ir jėgų susitymą.

Reikalinga pastebėti, jog tikslios žinios apie priešą yra nakties veiksmų pamatas.

Judamajame kare, kur prie to kas aukščiau išdėstyta reikalinga dar pridėti mažą vietų žinojimą, palankios naktinėm kautynėm sąlygos atsirasdavo tikrai išimtinuose atsitikimuose, kaip antai: kuomet priešas

Kariniai-politinė santrauka (Nr. 19).

(Spauda iki 1921 m. gegužės 8 d.)

(Tęsinys).

IV.

Štai ir gegužės mėnuo. Bet kaip jo laukė ta žmonių dalis, kuri pailsa nuo karų ir laukia galutinės taikos. Bet šis geg. mėn. nemaino dalykų stovio, o dar jį daugiau apsunkina. 1921 metų gegužės mėnesyje, kaip pareiškė Briandas Prancūzų senate „sunki Prancūzijos ranka prispaus Vokietiją“. Ir tame pat posėdyje karo ministeris Bartou su pasitenkinimu pareiškė, kad jam tenka garbė būti ta „sunkiąja ranka“.

Kokios ūkanotos perspektyvos ir savotiška frazeologija. Visa tai rodo, kad galutinė taika dar ne arti ir kad dar nenustojama kalbėti patrankų kalba.

Versalio sutartimi Vokietija 1921 metais gegužės mėnesyje turi priimti finansinius santarvininkų reikalavimus ir pradėti jų vykdymą. Kitaip įgyja galės „sankcijos“—pabaudos priemonės. Kadangi Londono konferencijoje nesusitarta, tai, Briando nuomone, Versalio sutartis yra vienintelė kalba, kuria galima kalbėti su Vokietija. Tiesą sakant, jau ir anksčiau buvo pavartotos sankcijos. Okupuotos svarbios prekybos ir pramonės atžvilgiu Vakarų Vokietijos dalys, atskirtos nuo Vokietijos muitinių siena ir nuo kiekvienos išvežamos iš Vokietijos prekės imama 50 nuoš. mūlto. Bet tai, kaip matyti, tik pradžia. Tikrosios sankcijos bus pavartotos tik gegužės mėnesyje, apie ką su pasitenkinimu mini dešinioji prancūzų spauda.

Tuo laiku kaip Prancūzijoje pyktis ir neapykanta nuslopina sveiką protą, kitose Santarvės valstybėse į ateitį žiūrima neramiai. Lloyd Georges ir Sforza priversti buvo sutikti pavartoti sankcijas Vokietijos atžvilgiu vien tik dėl to, kad to reikalavo Prancūzijos visuomenės nuomonė. Ir dabar jie bijo, kad nuo anksčiau užbręžto kelio jie nukrypti negalės. Prancūzijoje norima pavartoti priespaudos metodą, tuo laiku, kaip Londone ir Ryme tuo metodu nepasitikima. Prancūzų „sunkios rankos“ politika yra ne kas kita, kaip nenustojamas mušimas kūju į priekalą. Bet tas neduos jo-

klų rezultatų, o gal tik skilti priekalas. Bet gal atstikti, pad nulūš kūjo kotas. Ir visai teisingai komentuoja „Westminster Gazette“ Briando kalbą, pavadinus „Europos katastrofos simptomu“.

Šiokios tokios vilties sutelkia „Frankfurter Zeitung“. Šis demokratinis ir pacifistinis organas apeliuoja į Vokiečių vyriausybę, kad ši, nelaukdama sankcijų vykdymui nustatyto laiko padarytų naujus pasiūlymus, kad sudarytų pamatą naujoms, gal vaisingesnėms deryboms. Ir ištikrųjų: Vokiečių Užsienio reikalų ministeris Simons, kalbėdamas su „Matin“ korespondentu pareiškė, kad Vokietija padariusi naujus pasiūlymus Santarvininkams. Tik nežinia, kaip tie pasiūlymai bus priimti sąjungininkų. Vargu jie patenkins Prancūzų politikus, kurie laikosi principo „viso arba nieko“. Bet kitiems santarvininkams, matyti toks pasiūlymas duotų galimybes sureguliuoti keblius politinius klausimus.

Sąryšyje su priemonėmis, kurių mano imtis santarvininkai gegužės mėnesyje, Reichstagui artimiausiu laiku teks priimti visą eilę ypatingos svarbos nutarimų. Svarbiausias klausimas yra principinės pažiūros į dvi problemas, būtent Aukšt. Silezijos likimas ir kontribucijos klausimas. Dabartinė vyriausybė yra ne vienodų nuomonių dėl šių klausimų.

Viena ar net dvi partijos, atstovaujamos Ferenbacho kabinete, ir dabar nėra linkę priimti Santarvininkų reikalavimus, demokratinės gi ir socialistinės grupės yra linkę bent dalinai patenkinti Antantos reikalavimus. Nurodoma taip pat ir į tai, kad vyriausybė, kurioje darbininkų masės, nesukompromituotos demokratijos ir pacifizmo atžvilgiu, visiškai neatstovaujamos, negali vesti rimtų derybų su Antanta, kuri į Vokiečių pasiūlymus žiūri su nepasitikėjimu, skaldydama juos militaristų ir šovinistų padaru.

Tokioms aplinkybėms esant Berlyne ir laukiama kabineto krizio, kurio rezultate valdžion bus pakviesti socialistai ir demokratai.

Esant paskutinių įvykių akyvaizdoje, galima skatytis su Reichstago perrinkimo galimybe.

Vokiečių komunistinio sukilimo materialis ir moralis žlugimas tiek žymus, kad jis atsilies ne tik pa-

sumažina apsaugą, kuomet yra demoralizuotas neseniai pralaimėtom kautynėm, jeigu silpnesnės, įsikišusios priešakin, priešo dalys gali būti netikėtai sunaikintos, jeigu mūsų esama visai arti priešo (pav., po neužbaigtų dienos kautynių).

Patogiausių nakties kautynėm sąlygų dažniausia esama pozicinėje kovoje, kame ištisas savaites arba mėnesius tenka netgi prieš priešą stovėti, dėl to tinkamai gauname patirti priešo pajėgas, pozicijas, rūšis.

Karų istorija patiekia daug nakties kautynių pavyzdžių pastoviose kovose. Bet ypatingai paskutinis Europos karas, kuris daugiausia pozicinis buvo pasižymėjo nakties veiklumu.

Prieš pasaulinį karą naktiniams kautynių veiksmams skiriama buvo smulkesni uždaviniai, kaip antai: atskiro sustiprinto punkto užėmimas, lauko sargybos sunaikinimas, patrulių suėmimas. Tačiau turime ir žymesnių bei svarbesnių nakties veikimų pavyzdžių, pavyzdžiui, rusų-turkų kare 1877 metais nakties puoliu (šturmu) Karso tvirtovės užėmimas, taipgi (nors ir nepavykusi) naktinė Erzerumo tvirtovės ataka.

Tiktai pastarasis pasaulinis karas ima lygiai naudoti kautynes dieną ar naktį.

Nakties kautynės visų pirma duoda laiką sunaudoti. Dėl tamsumo kautynės pasiekia paskutinio laipsnio puolimą (dieną nevisuomet taip būna) ir todėl antra visą dieną tenka pasinaudoti laimėjimui išolėti.

Naktimi pasinaudoti galima taipogi kovai baigt puoliu tais atsitikimais, kada smarkios ugnies srity dieną negalima arba sunku pereiti.

Taip pat naktis sunaudojama jėgoms pergrupuoti ir svarbiajam atakos centrui į kitą vietą perkelti, kad priešas netikėtai būtų užpultas.

Toliau patirtis parodo, jog nakties kautynės atima mažiau nuostolių, žinoma, jeigu tinkamai vedamos. Bet gi reikia visuomet atsiminti, jog kartais gali panika kilti savųjų tarpe ir jog galima susikauti su savaisiais, su kitomis dalimis.

Nakties kautynės laimėjamos tik prisilaikant šių reikalavimų:

1. atakuojančios dalys privalo būti gerai drausmingos ir tinkamai paruoštos, geriau kaip priešo dalys;
2. priešo pozicija turi būti silpna ir dar neįrengta;
3. turi būti mažas atstumas tarp abiejų kovojančių pusių;
4. reikalinga pažinti apylinkę;
5. tiksliai žinoti priešo pajėgą, ir kur jis išskirstytas;

6. vietiniai gyventojai turi būti palankūs. Be abejo labai svarbu, kada priešo dalių vadai mažai yra pasirūpinę apsaugojimo priemonėmis.

Didelės reikšmės turi vieta ir oras. Tamsios, debesuotos, audringos naktys daugiausia tinka smulkesniems uždaviniams atlikti.

čioje Vokietijoje, bet ir tarptautiniame darbininkų judėjime. Niekšinga komunistinės avantiūros pabaiga atsilies vidujiniam politiniam kitų Europos valstybių gyvenime. Komunistų taktika čia pilniausiai pasirodė, ir darbininkai suprato, kur veda juos politiniai avantiuriniai, vadinantieji save „proletariato vadais“.

Kame gi apsireiškė ta taktika? Staiga, be jokio realio pamato, socialinio nusiramimo momentu, darbininkų masėse atsiranda beprotiški, melagingi provokaciniai obalsiai, steigiami slapti ginklų sandėliai ir pasirodo senai pamiršti «karo vadai», organizuojantieji visuomeninių įstaigų, susisiekimo kelių ir t. t. puolimus. Kuomet kova eina prie savo niekšingo neišvengiamo galo, ir šimtai darbininkų paguldo savo galvas, «vadai» vėl sulenda į palėpes ir laukia geresnės progos padaryti naują sukilimą. Bet, vargu jie galės ateityje atsistoti apgautųjų darbininkų priešakyje.

Tuoju po sukilimo likvidavimo Vokiečių spauda užsiėmė klausimu apie Maskvos dalyvavimą Vokietijos komunistų sukilime. Maskvos gi laikraščiai iš savo pusės nepatenkinti Vokietijos draugais dėl jų nepasisekimų. Maskvoje puikiausia supranta, kad Vokietijos komunistų smūgis gali nekaip atsilipti Maskvos prestyže, todėl jie ir stengiasi įrodyti, kad jie Vokietijos sukilimuose nedalyvavo, ir nori nuversti nuo savęs visą atsakomybę.

Yra visgi pamatas manyti, kad sukilimų pradą glūdi Maskvoje, nors iki šiam laikui nedarodyta, kad Maskva davė ženklą sukilimo pradžiai. Visos žinios apie rusų bolševikų dalyvavimą sukilimuose yra pramanytos. Bet Maskvos komunistai negali gintis, kad Vokiečių sukilimo pobūdis neturi Maskvos įtakos ženklų.

Vokiečių komunistų partijos lyderiai iš prityrimo neigė pervartų ir sukilimų taktiką. Jų uždavinys buvo pirmiausiai patraukti Maskvos Internacionalan visą Vokietijos proletariatą. Bet Maskva protegavo kitą konkuruojančią partiją, sudėtą iš abejotinių elementų ir skelbusią savotišką tautinį bolševizmą, būtent: Vokiečių komunistų darbininkų partiją (K. A. P. D.). Vokiečių komunistų partijos (K. P. D.) vadams buvo įsakyta susijungti su viršminėta srove. Tokiu būdu ir

susidarė Suvienyta Vokiečių komunistų partija (V. K. P. D.), kurioje vadai antros srovės paėmė greitu laiku viršų ir buvusius lyderius priverė pasitraukti. Paskutinis sukilimas buvo kaip ir naujų vadų kvotimu prieš savo Maskvos mokytojus. Rezultatai gavosi kuoblogiausi. Maskvos Internacionalo viešpačiai dabar, turbūt, supras, kaip yra pavojinga kištis į svetimų reikalus.

V.

Tolimuose Rytuose tikri „stebūklai“.

Tolymųjų Rytų Steigiamojo Seimo komunistų frakcija paskaitė deklaraciją, kurioje atvirai atsiskiria nuo komunizmo. Deklaracija paskaityta vasario mėnesio pabaigoje yra gana įdomi.

Joje viešpataujanti partija, kabinete atstovaujama daugumos ministerių, jų skaičiuje ir Pirmininko Krasnoščekovo, ir esanti tiesioginėje Maskvos įtakoje, pareiškė, kad:

„Rusijos komunistų partija, reiškianti rusų proletariato norus ir pageidavimus, randa reikalingu vengti visų galimų susidūrimų ir konfliktų su imperialistinėmis valstybėmis. Iš to seka organizavimas pakraščio valstybių rusų teritorijos ribose. Turint omenyje tarptautinę padėtį ir jėgų santykius, komunistai reikalauja vengti ginkluoto Tarybų Rusų susidūrimo su imperialistinėmis valstybėmis. Tuo tikslu komunistai sutiko organizuoti nepriklausomą Tolimųjų Rytų respubliką, kuri turi būti buferiu, saugojančiu Tarybų Rusus“.

Išdėstę savo pažiūras į Tarybų „cordone sanitaire“, Tolimųjų Rytų komunistai pasiūlė savo deklaracijoje būdus, kuriais, jų nuomone, galėtų būti sustiprinta Tolimųjų Rytų valstybė (nuo Baikalo iki Ramiojo Vandenyno), ir tokiu būdu, esant geruose su Tarybų Rusais santykiuose, saugoti ją nuo imperialistinių valstybių puolimo.

Tie būdai turėtų būti šie:

„Turi būti priimta „atdarų durų“ politika, turi būti leistos įvairios galimybės užsienio prekybai ir pramonei“. Toliau seka pageidavimai kategoringo pobūdžio apie palikimą privačios nuosavybės, kooperatyvų sąjungų organizavimą, patraukimą privačio kapitalo

GI šviesesnės mėnesienos, arba vėjuol pučiant iš priešų pusės — svarbesniems sumanymams.

Vykusios nakties kautynės gali turėti didžios reikšmės, bet reikia atminti štai ką:

1. Nakties kautynės pradžioje parodo tokių sunkumų, kurie, nevisai pašalinę, gali rimto pavojaus priežastimi tapti.

2. Sekmingos išdavos priklauso nuo didelio skaičiaus smulkių faktų, kuriems prieštarauti netgi negalima. Nuolat reikia skaityti su nesusipratimais, su galimybe susikauti savitarpiui ir galimybe netvarkos atsiradimo (savom dalim susipainiojus).

3. Tinkamai neišlaikant savitarpio ryšio ir krypties, negali būti nė kalbos apie nugalėjimą.

Dėl ginklo rūšių vartojimo nakties kautynėse pažymėtina pirmiausia vietoje: durtuvas, rankinė ir šautuvo granata.

Tačiau netgi šiais dviem kovos įrankiais pasinaudojant reikalinga žinoti, jog atakoje vartojama durtuvas, ginantis — rankinė granata ir be to — durtuvas

ATAKA.

A. Atakos paruošimas, žvalgyba.

Prieš nakties kautynes visų pirmiausia turi būti išlikęs padaryta žvalgyba. Be pastarosios galima ap-

sieiti išimtinai tik tada, kada reikalinga staiga atakuoti nesugaištant velniui nė valandėlės laiko.

Atakuojančių dalių vadai vien tik tuomet gali savim pasitikėti, jeigu iš ankšto prieš ataką jau susipažino su būsimąja kryptimi į sieklamą tikslą ir įsidėmėjo tamsumoje esamų pakelių daiktų konturus. Naktį labai greit galima paklysti iš kelio, kuriuo dieną buvo kad ir keletą syk eita.

Menkiausios kliūtys gali suvėlinti ir netgi neleisti tikslo pasiekti.

Užsiiminėjus taikos metu panašiais dalykais, gaudama brangintinų išdavų, tik žinoma tokie užsiėmimai negali pašalinti visų ydų, nes nevaizduoja tikrybės. Reikalinga daug pratintis susiradime pagal žemėlapių, kad mažiau naudotis gyventojų pagalba, kurią ne visi yra ištikimi.

Žvalgyba turi susekti bei iširti:

1. a) prieinamas prie priešų vietas,
- b) kelių padėtį,
- c) priešų apsaugą,
- d) tos apsaugos tolumą nuo pačios pozicijos,
- e) kliūtis,
- f) pačios pozicijos rūsiai ir ilgi,
- g) žemės paviršiaus ypatybės (slėniai, grabės...) kurios galėtų prie priešų slenkant paslėpti daiktus, priešui staiga laukus apėvėti.

talo, apie patraukimą svetimo kapitalo pramonėje ir prekyboje ir t. t. ir t. t.

Ir galų gale:

„Valdžia sudaroma prisilaikant griežtų demokratinų principų, įvedama visame krašte pilietinė laisvė kaip tai—susirinkimų, žodžio, spaudos, sąjungų laisvė, streikų ir tikybės. Garantuojama asmens ir jo turto neliečiamybė.

Toki būdai, siūlomi Tolimųjų Rytų komunistų, žinoma, su Maskvos žinia.

Maskvoje visa tai skaitoma kontrrevoliucija, ir, tokius reikalavimus pastačius, sušaudymas garantuotas. Maskvos ir Petrogrado spauda, tiek meluojanti apie Kronštata, es-erus ir menševikus, apie Čitos komunistų deklaraciją neprasitarė ne vienu žodžiu.

Ši pirmuoju žvilgsniu taip keista Tolimųjų Rytų komunistų pozicija aiškėja, atsiminus deklaracijos įvadą.

Ir tarptautinė padėtis ir vidujinis Tolimųjų Rytų stovis ne toks, kad komunistai galėtų nekliudomai naikinti šalį.

Ypač vidujiniai jėgų santykiai. Gyventojų nusistatymas aiškiai antijaponams ir antireakcinis. Bet drauge ir ne komunistinis. Maskva jiems tik Didžiosios Rusijos simbolis. Gyventojai daugumoje ūkininkai. Atskirtieji nuo Maskvos komunistai patys savaime bejėgiai ir turi ieškoti užuojautos gyventojų tarpe. Iš čia r aiški jų politika, kuria jie nori patraukti savo pušėn valstiečius ir laikyti savo įtakoje visą „buferį“.

Tolimųjų Rytų respublikos Steigiamasis Seimas daugumoje (70%) sudėtas iš ūkininkų, sudariusių nepartinių frakciją. Todėl komunistai, negalėdami čia kovoti jėga su demokratija, užsidėjo kaukę demokratinės spalvos. Jie neskelbė komunistinės programos rinkimų į Steigiamąjį Seimą metu, neskelbė jos ir Steigiamajam Seime. Svarbiausias jų tikslas išlaikyti Rusų teritorijas Tolimuose Rytuose. Aišku, kad tokie „komunistai“ įgijo pasitikėjimo ūkininkų atstovų tarpe. Ar gi galima reikalauti daugiau: pilnas demokratizmas, sąjunga su Rusais, apsaugojimas nuo Japonų, privatės nuosavybės pripažinimas, kooperacijos ir t. t. ir t. t. Jug ir ūkininkai savo deklaracijoje pareiškė norą pa-

laikyti artimiausius ryšius su Rusais, kad ir kažin kokia ten valdžia būtų. Be to eina visa eilė reikalavimų: demokratinė teisė ir įstatymų, laisvės ir t. t. Aišku, kad prie tokio ūkininkų nusistatymo, komunistai kitaip elgtis ir negalėjo. Komunistų atstovai tarp kit ko reikalavo palikimo komisarių ir kitų tarybų sistemos atributų. Ūkininkų deklaracijoje apie tai nepasakyta nė žodžio. Be to Tolimųjų Rytų gyvenime svarbią rolę vaidina reakciniai Semionovo ir kitų būriai. Jų susitarimo su Japonais bijo ūkininkai, ir ta aplinkybė juos verčia nuolaidžiau žiūrėti į „komunistus“, kas duoda šiems pastariems galimybės turėti įtakos ūkininkų frakcijai. Tai yra priežastys antikomunistinio elgesio Tolimųjų Rytų komunistų. Maskvoje toks elgesys—„kontrrevoliucija“, persekiojama sušaudymais. Čitoje gi,—tai tos pačios Maskvos padaras—komunistų valstybinės išminties epopėja... Ar dar reikia ryškesnių priparodymų bolševikų valdžios veidmainingumo?

VI.

Baltijos valstybėse dažnai reiškiamą nuomonę, kad bolševikų valdžia Rusijoje nėra taip pavojinga šioms valstybėms, kadangi ji pirmoji pripažinusi jas ir lojalingai pildanti taikos sutartis.

Bet ateitis yra miglota.

Net Gruzijos tragedija neįtikino visus ir nenurodė pavojų, kurie gresia iš Tarybų Rusų pusės. Gruzijos žlugimą aiškino įvairiais būdais: jos tolimu nuo Europos politikos sferų, dideliu priešų skaičium politinių ir tautinių Kaukazo reikalų painumu ir t. t.

Bet štai Tarybų respublika ruošia naują puolimą, ir šį kartą Europos „centre“—Pakraščio valstybių, būtent: Suomijos. Tarybų vyriausybė nieku nepamatuodama užėmė du Rytų Karelijos apskrčius: Repolos ir Porajarvi.

Kad suprasti visa, kas atsitiko, reikia prisiminti Rusų-Suomių taikos sutartį, pasirašytą Tartuose (Dorpatė). 10 sutarties straipsnis kalba: Suomija po 45 dienų nuo taikos sutarties ratifikavimo privalo atitraukti savo kariuomenę iš Repolos ir Porajarvi ir šios sritys atiduodamos Rusijai, turint omenyje, kad jos priskiriamos prie karelių apgyvenamos srities, kuri

II. Susekti ir pažymėti tas vietas, kur galima paklysti.

Remiantis tik taip padarytą žvalgyba sustatoma atakos planas.

Pastarasis privalo būti kuo paprasčiausia. Reikalinga stroplai saugotis sudėtinių (kombinuotų) judesių ir nesitikėti kaimyninių dalių pagalba, nes tame glūdi visokių suvėlinimų, nesusipratimų priežastis, kuri gali visą dalyką pražudyti.

Atakai reikia parinkti paranki greitiam judesiam vieta, kuri taipgi galėtų paslėpti dalis.

Atsiziūrint į tai, jog atakuojant priešo liniją tikrai vienoje vietoje, priešui esti patogiu atsiginti, — naktinėse atakose turi būti taikomas smūgis keliuose punktuose keliomis lygiagrečiomis voromis, bet, kad atakuojančiųjų dalių ugnis bei žygiavimo kryptis nesusidurtų (nesusikryžiuotų), nes tokiu būdu galėtų savitarpiai susišaudyti.

Kad niekas nepakenktų atakuojančiom grupėm, nepralaužtieji priešo linijos tarpai perskiriami jau pralaužtaisiais, tokiu būdu priešo pozicijos linijos atkarpos paliekamos neliečiamybėje. Jos galės būti arba paties priešo apleistos dėl nusisekusių mūsų atakų arba mūsų pačių apriestos kita diena.

Būtinai reikalinga paskirti vienas punktą, kaip bendras visų lygiagrečiai atakuojančių vorų tikslas, nors tai ir yra surišta su pavojum savitarpio apsišau-

dymo. Šiam pavojui atstumti privaloma artį priešo pozicijos suskirstyti atakuojančios voros ir tiksliai su laikrodžiu sutvarkyti atakos pradžia.

Demonstracijos yra kartais labai naudingos, tačiau prigavimai ir karinės gudrybės esti pavojingos.

Dispozicija naktinei atakai privalo išaiškinti šiuos klausimus:

1. atakos tikslą,
2. kryptį su kompasu,
3. galutinį atakos punktą,
4. šarvus,
5. draudimą rūkyti, kalbėtis, ugnį žiebtį,
6. skyrimo (pažinimo) ženklą,
7. susirinkimo laiką,
8. poilsio vietas,
9. kaip pasielgti ir kas daryti, priešui staiga ugnį paleidus,
10. kada ataką pradėti,
11. pamokymas eiliniams,
12. duodamąjį ženklą priešo poziciją paėmus,
13. dalies vado buveinę,
14. kas toliau veikti poziciją užėmus,

Paremtas visais čia paminėtais punktais įsakymas įduodamas vorų viršininkam.

Jaunesnieji kariai privalo būti ligi atakos tinkamai pamokyti ir tiksliai supažindinti su atakos tikslu ir kaip reikia elgtis.

naudojasi tautų apsisprendimo teise ir sudaro autonominę Rytų Kareliją Archangelsko ir Oloneco gubernijose. Rusija gi šiame paragrafe pasižada: R. S. F. S. R. garantuoja Archangelsko ir Oloneco gubernijų kareliams gyventojams šias teises: 1 punktas: „Archangelsko ir Oloneco gubernijų kareliai naudojami tautų apsisprendimo teisėmis“. 2 punktas: „Šios srities reikalai yra rišami tautos atstovybės, renkamos vietos gyventojų, kuri turi teisės leisti vietos įstatus ir vesti visus vietos reikalus“. 2 punkto 2 § kalbama: „Visuomeninę tvarką per dvejus metus po taikos ratifikavimo saugojama vietos žmonių išrinkta milicija“. 3 punktas: „Šių sričių gyventojams garantuojama visų esamų šioje srityje nejudamųjų turtų nuosavybės teisė“. Tarybų vyriausybės deklaracija dėl Repolos ir Porajarvi šiaip skamba: „Rusų valstybė yra įsitikinusi, kad Repolos ir Porajarvi sričių gyventojai, veikiant taikos sutarties nutarimams ir savivaldybe, kuria teise naudojasi visa Rytų Karelija, turi ganėtinų garantijų. Bet nežiūrėdama galimos netvarkos Tarybų vyriausybė pareiškia: jeigu iš Suomijos pusės šioje srityje nebus koncentruojamos karo jėgos ir šioje srityje negres karo pavojus—Rusai nelaikys šioje srityje kariuomenės dalių arba kitų ginkluotų pajėgų, išskyrus nežymią sargybą, reikalingą pasienio ir maitinimo tarnybai“. Tai yra pasižadėjimai, o štai jų pildymas. Vieną gražią dieną Rytų Karelijos gyventojai sužinojo, kad jie turi komisarą, o tas komisaras yra—Gilingas. Nudžiugę, jie visgi paklausė savo laikinojo komiteto narius. Komitetas susirengė į kelią pas Aukščiausiąjį komisarą, tikėdamasis įtikinti jį tame, kad jis klaidingai pakliuvo Karelijon, kadangi kareliai, remiantis taikos sutartimi pripažįsta tik išrinktą vyriausybę. Gilingas įrodė komitetui, kad jis tos pat nuomonės ir patvirtinti to ištraukė iš kišenės liūdymą, patvirtintą antspaudais, kuriame nurodyta, kad jis yra išrinktas Karelijos darbo žmonių atstovas. Po to komitetas grįžo Suomijon, Aukščiausias gi Komisaras pradėjo veikti. Balandžio mėnesio pradžioje į Porajarvi atvyko 80 bolševikų kareivių ir apie 10 komisarų, kurių tarpe ir garsusis Ivanovas, metęs Porajarvi liaudies susirinkimui bombą. Pirmiausia buvo nutrauktas telefono susisiektimas su

Repola, vėliau prasidėjo milicijos likvidacija. Balandžio 4 dieną Sutjarvyje buvo areštuota 12 žmonių liaudies milicijos; vėliau bolševikai išėjo kitan Inkarjarvi kalman. Sutjarvyje gyventojai priversti buvo duoti arklius ginklam ir maistui pristatyti. Eina gandai, kad stipri bolševikų artilerija atvyko Murmano geležinkelio Kurchumiaki stotin. Rukajarvin atvyko apie 100 raudonarmiečių, kurie nuėjo Repolos link. Žymios jėgos atvykę taip pat į Kilmastarvi. Balandžio 5 dieną į Munjarvi atvyko 75 raudonarmiečių su 60 arklių. Prieš juos buvo pastatyta 50 milicininkų, tačiau jie negalėjo atsispirti ir pasitraukė. 4 milicininkai tapo nuginkluoti ir balandžio 7 dieną bolševikai jau buvo Omellėje (10 verstų nuo Repolos). Dėl to milicija ir maitinimo komitetas, pasiėmęs archyvą, pasitraukė Suomijos teritorijon. Užėmę Repolą, bolševikai pareiškė sutinką dėtis. Iš Karelių pusės tartis buvo įgalioji Bomenainen, Netskainen ir Karchu. Gyventojai reikalavo, kad pasienio sargyba iš bolševikų pusės nepraneštų 50 žmonių kiekvienoje komunoje, kad Suomijos siena būtų atidaryta ir kad būtų atnaujintas telefono susisiektimas. Pildyti šiom sąlygom gyventojai apsilma laikyti pasienio sargybą. Bolševikai minėtų sąlygų nepriėmė ir reikalavo visiško milicijos nuginklavimo.

Užėjus bolševikams, visos mokyklos uždarytos, kadangi mokytojai pabėgo Suomijos teritorijon.

Padidinti savo išsišokimo Karelijoje reikšmę bolševikai atitinkamai pasielgė ir Maskvoje: balandžio 4 dieną Suomijos misijon atvyko 12 raudonarmiečių, areštavo kapitoną Jokinen ir nuvedė Milicijos komisariatą, iš kur jis po tardymo buvo paleistas.

Toks yra Tarybų valdžios „lojalingumas“ ir sutarčių pildymas.

Karo lauke nė vieno atliekamo bataliono nei eskadrono nesti.

Napoleonas.

Atakos paskirtį paaiškinus, reikalinga kareiviam aiškiai pabrėžti ir išaiškinti šiuos reikalavimus:

1. žaudyti galima vien tikrai aiškiai ir suprastu karininko įsakymu;
2. kovoti tikrai durtuvo arba šautuvo būve,
3. kalbėtis, rūkyti, ugnį žibinti—griežčiausiai draudžiama;
4. puolant, arba poziciją užėmus, „valio“ šaukti tikrai įsakius;
5. pirmyn eiti laikantis arčiausiai vienas kito; netgi sužeistajam nunešti niekas negali nuo savo dalies atsitraukti;
6. geresnio kelio parinkimui nežiūrėti sau po kojų, nes taip kryptis ir ryšys greitai pametama;
7. staiga apšvietus arba atsiradus manevravimo ar šiaip kuriai kliūčiai, be komandos gulti iki kito įsakymo;
8. puolio metu niekam nedrįsti susitūrėti ligi priešas nebus atbloktas;
9. puolio metui užsidėti koki, nors atskiriami ženklai (baltos apiraištės per rankovę, ant kepurėlių, ant krepšių, žiemą baltos skraistės ir t. t.).

Nakties atakai laimėti taipgi reikalinga tinkamai sudaryti ryšių tarnybą. Geriausia ryšių palaikymui yra tiktų telefonai, bet gi jų vietos nelaimė, gali būti

nukarpomas; todėl šiuo įrankiu naktinėse atakose pašlankoje kovoje naudotis netinka.

Patogiausia ir tikriausia naudotis pasiuntiniais, betgi tam tikrai parinktais, kurie sugeba žodžiu tiksliai įsakymus arba pranešimus pakartoti.

Trumpo turinio įsakymai arba pareiškimai galima padavinėti švystelėjimais (šviesos ženklais) elektros lempučių pagalba. Tokie ženklai (signalai) turi būti ligi atakos suprantamai aptarti. Gali būti žydrios spalvos bei spalvoti žybtelėjimai. Tačiau tokios ryšių rūšies vartojimas yra labai pavojingas, nes gali būti prieš pastebėtas. Šviesos ženklai padeda kryptį išaiškinti. Šviesos spinduliai, nutiesti priešingon pusėn arba labai įstrižai, greit priešui išduos. Šiuo ryšių įrankiu naudotis labai atsargiai.

Naudingiau naudotis tačiau nedideliame atstume galima garsų ženklais, ypač čypliu, o geriau paukščių bei gyvulių balsų pamėgdžiojimu (pamėgdžioti pelėda, oželį, varną).

Kautynėm užsimezgus, ženklai duodami užpakaliu glumon spalvotomis rakietais.

Be gerai organizuotosios ryšių tarnybos dar yra viena būtina sąlyga nakties veiksmų sėkmingumui, tai visiška tytumą dalyse. Be trumpų įsakymų bei pranešimų nė vienas garsas neturi būti be reikalo išleistas. Neleistinas nė mažiausias ginklių arba šarvų bakinkimas. Net kosulys (kosėti) turi būti sutildytas.

Karo Muzėjus.

(Tęstinys 22 Nr.).

Gudų atsišaukimai, jų fotografijos liūdijs apfemūsu kariuomenėje jų dalių augimą ir plėtotę.

Daugumas pulkų ir atskirų dalių atsiluntė pirmakščius savo antspaudus, blankus. Daug viaų pulkų grupių fotografijų.

Idomios fotografijos gyvai vaizduojančios ar paprastą vidutinį dalių gyvenimą ar jo žygius lauke.

Lieitenanto Tūkšos atvaizdas su V. V. jam pašvęstu eilėraščiu:

Žuval ne'pdalnuotas, narsusis gynėjas

Ir kapas tegirdi verkimą mamos:

Sūneli, sūneli supau aš, penėjau...

Toliau agitacinė Varšuvoje redaguota ir leista literatūra, kurios pagalba buvo atengtas suklaidinti mūsiškiai.

Didelė graži vėlavas: „7 p. Pulko Didvyriams už lapkričio 19—20 d. Širvintiečiai“. Tas liūdijs, kad kariuomenės žygiai mūsų plačios visuomenės kuo gyviausiai užjaučiami, kad in visuomenė seka kariuomenės darbais, juos paspiria.

6-tas Margio pulkas atsiluntė savo pasižymėjusių karių fotografijų.

Vėl vėlavos. I su parašu: „4 I. K. Mindaugo Pulku—Atsilunk tu Lietuviai Šaulių miesto valdybos dovana“. II—„Vallo Panevėžio Batalionai Panevėžio L. K. Moterų dr. už Panevėžio iš bolševikų išvadavimą“.

Atskiros vitrinos didelį atvaizdai: buvusio vyriausio vado Gener.-lieiten. Liutuko, žuvusių lieiten. Teiksnio ir lieit. Matulaičio, nuožmiai nelaisvėje lenkų nukauto majoro Ramanausko atvaizdas. Pasižymėję žymesnieji vadai: majoras Skorupskis, pulk.-lt. Ladyga, gener.-lieit. Galvydis-Bikauskas. Didelės istorinės vertės vėlesniems laikams turį Judeničio, Bermonto išleistieji pinigų ženklai.

Idomus Kauno Radio Stolles modelis.

Iš lenkų atimtos patrankos: „Zosla“, „Jadzla“ ir kitos.

Daugybė įvairių šaulių, įvairiausių rūšių ginklų: šautuvai, revolveriai, kulkosvaidžiai, kardai.

Įvairios mūsų kariuomenės apvilimo rūšys. Manekenai, žmonių stovylos apvilkti anglių, amerikonių ir jau Lietuvoje padaryta uniforma. Tokie pat manekenai ir lenkų legioninko, bermontininkų oficeriaus ir kareivio, raudonarmiečio.

Toliau išskiuoti bolševikų lapeliai ir plakatai, kuriuos jie puidami mūsų armiją plėtino jos tvarkai smardyti.

Idomi dovanelė kareiviai fronte—rankšluostis su vos išskaitomai išsūtomis raidėmis: — „Brolluk, kovok už Tėvyne“.

Yra ketiolika grįžusių iš lenkų nelaisvės mūsų kareivių fotografija. Baisi jų išvaizda: taip liesi, kaip tik gali būti žmogus dar nenumiręs badu liesas, drabužių vietoje kaž kur ištraukti blaurūs skarmalai. Tie vaizdai liulems laikams primins „brollių“ vaizgumą.

Čia sunkiosios kovos metu įsikūrusio „Geležinio Vilko“ raitelių emblemos, toliau šaulių atsišaukimai, vėlavos, laikraščiai, ginklai, kuriuos pasigrėbė sodžiaus šauliai gynėsi nuo priešininkų.

Nuo bermontininkų atimtas aeroplanas palubėje pakabinatas.

Gan pilnai nušviestas armijos švietimo darbas ir bendrai literatūros Skyr. darbuotė. Sutrakti visi išėjusieji statulai, įsakymai, atsišaukimai, periodiniai leidiniai, kaip: „Karys“, „Mūsų Žinytas“ ir „Atspindai“.

Kauno Kartų Klubo valdiuimų atvaizdai įvairiose scenose.

Bendrai imant muzėjus, kaip rodo buvnu pastebėjus, nors nevisai dar sutvarkytas, bet idomus ir mūsų kariams lankyti būtinus reikalauja, kadaangi čia daug ko gali pasimokyti, sužinoti ir suprasti.

Brundala.

Oeriausia gintis pačiam puolant.

Napoleonas.

Infanterijos generolo fon Kul karo apžvalga.

Dujų ir oro karas.

Į Germanijos karo jėgas neturi įeiti sausumos ir jūrų oro pajėgos. Visa medžiaga turi būti išduota. Naudojimas ir įvežimas nuodingųjų dujų, įvežimas ir įrengimas broniruotų automobilių, tankų ir t. panašių konstrukcijų, kurios galima būtų išnaudoti karo tikslams—užginta. Taip pasakyta Tūkšos sutarty.

Tokiu būdu vokiečiai nustoja viaų karo įmonių, kurių reikalingumas ir reikšmė tik karui baigiantis pasiskėjo ir kurie daug ką žada atlikti. Neturja jų įmonių sutikęs priešą, kurs visu tuo ginkluotas, yra beginkliu.

Vokiečių buvusieji priešininkai daro visa kuotubiliausiai prisirengti naudotis nuodingomis dujomis ir oro laivynu.

Aple oro laivyno išsivystimą karo metu galima apžvelgti iš to, kad 1914 m. vokiečiai turėjo 41 eskadrilę, po 6 aeroplanus kiekvienoje ir po 500 žmonių, čia priskaitant oficerius, pusaficerius ir kareivius. Karui baigiantis vokiečiai turėjo: be daugybės lakūnų inoklykų, mokomųjų dalių ir įvairių dalių pamatinoms—atsarginių — 809 oro laivyno atskiras dalis, kuriose buvo po 5000 aeroplanų fronte su įvairaus personalo bendrai imant po 5000 žm. Oro laivyno dalys esančios frontuose, vedė kovas su priešais ir atlikdavo žvalgų žygius; vokiečiama, atsižvelgiant į vis augančią oro laivyno reikšmę, reikėjo kurti atskiras artilerijos, pėstininkų, šaulių, kovos ir bombosvaidžių eskadriles jau karui tebesitęsiant. 1914 m. vokiečių lakūnai iškildavo 1500 m. aukštumo, greitumo pasiekdavo 80 km., gi karo metu jie pasiekė aukštumo 6000 mt. greitumo—189 km. Į valandą ir mėtydavo bombas iš 1000 metrų aukščio.

Vokiečių laivynas dabar naikinamas.

Prancūzai vietoje mažinti, kaip yra nustatoma Tautų Sąjungos, savo laivyną, elgiais atbulai—didina savo oro pajėgas. Ten yra 3 šaulių pulkai po 100 aero kiekviename, 3 bombosvaidžių pulkai po 120 aero, 2 mažesni, nakties bombosvaidžių pulkai, 3 žvalgų pulkai po 120 aero ir 2 mažesni žvalgų pulkai.

Jie suvienyti: 1) į oro diviziją, kuri sudėta iš vienos šaulių brigados ir iš vienos bombosvaidžių brigados; 2) tokią pat diviziją sudaro šaulių ir bombosvaidžių pulkai sujungti į atskiras brigadas; 3) į nakties bombosvaidžių brigadą. Žvalgų pulkai skaitomi atskirai veikiančiais.

Idomu, kad skaičius koval aparatų dvigubai didesnis už skaičių žvalgų aparatų. Dar nuostabiau jie yra pasiskirstyti.

Žvalgų pulkai daugiausia užima liniją Strasburgas—Didengofas, bombosvaidžių gi pulkai užima

liniją—Liukseil (žiemų vakaruose Belfort)—Hansi—Metc pilnai pasirengę pulki Vokietiją.

Prancūzijoje kalbama apie projektą svaityti prasuotas nuodingas dujas tam tikruose stikluose, tos dujos būsią mirtinai pavojingos didellam plote. Tai vienas pavyzdžių kaip stengiamasi sunaudoti oro laivyną. Angluose dargi yra oro lakiojimo ministerija. Ten 20, 21, 22 metams oro laivynui skirta—18½ milijonų svarų sterlingų. Oro lakūnų konferencijoje Londone buvo nurodoma, kad svarbiausias oro laivyno uždavinys yra padaryti priešininkui surengtas smūgis — puolimas, kurs veiktų į jo jėgų šaltinį — psichologiją. Uždavinys kovos ore sulaužyti priešininko valią. Todel bombų svaitymas turi didelę reikšmę. Manyti, kad tam žmonės pripranta, yra klaidinga. Seras Estveldas savo pranešime sakė, kad ateity, jo nuomone, karas daugiausia būsiąs pozicinis. Tuomet oro laivynas užimsiąs svarbiausią vietą. Ta mintis buvo palankiai sutikta. Dažnai keliamas klausimas, ar apkasų karas nėra tik dabartinės technikos išdavos, kada kautynėse dalyvauja milijonų kariuomenė ir ar nebus taip pat praktikuojama ir ateity.

Oro laivynas yra priemonė, su kuria galima peržengti kuosipriausius apkasus, kad ir jie tęstus nuo jūrų ligi jūrų, be to kenksmingai veiktų priešininko užpakaly. Prancūzijoje gimė mintis, kad suklaidinti priešininką su netikromis aplinkybėmis, nurodyti Paryžių visai kitoje vietoje. Lygiai rimtą reikšmę turi draudimas vokiečiams pilnai laikyti oro laivyną; yra punktas, kuriuo draudžiama naudotis nuodingomis dujomis. Kas karo metu sekė nuodingųjų dujų naudojimosi evoliuciją, nuo jų pavėjui paleidimo, kad tokia būdu jos galėtų pasiekti priešininką lig nuodingųjų dujų minų svaitymo, dujų svaitytojų artilerijos šaudymo kartu su dujomis, gali suprasti kiek sunkus yra vokiečių smūgis. Vokiečių didžiųjų puolimų metu 1918 m. naudojimas dujų amunicija turėjo didelės reikšmės. Daugiau ¼ artilerijos amunicijos sudarė dujų amunicija. Karui pasibaigus Prancūzijoje, Anglijoje, Amerikoje rimtai susiinteresavo nuodingųjų dujų karu. Prancūzijoje yra daug kursų nuodingoms dujomis pažinti. Anglijoje padaryti žygiai patobulinti ir išvystyti chemijos pramonei, kad karui ištikus greitai ir reikiama skaičių dujų būtų galima pagaminti. Kaip Anglijoje taip ir Amerikoje prie karo ministerijų yra nuodingųjų dujų skyriai ir statomi projektai tos rūšies mokykloms steigti. Todel Prancūzijos reikalavimas, kad Vokiečiai to viso atsisakytų, stato juos į beginklio prieš Prancūziją vietą.

Amerikos vienas tuo reikalu specialistas sako, kad oro laivynui su chemija susijungus karo tarnyba atlikti, kas laukiama artimoj ateity, šalis taip ginkluotam priešininkui atremti nepasirengus, bus tuoju sugniužinta.

Todel balandžio 5 d. Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus draugijų nutarta uždrausti visoms valstybėms naudotis nuodingomis dujomis ir reikalaujama sumažinti naudojimąsi oro laivynu karo reikalams. Tai, žinoma, didelės reikšmės neturės ir išdavų nebus.

„Deut. Allg. Zeitn.“ 21-IV.

Mūsų kariuomenės ydos.

I.

Neseniai tarnauju Lietuvos kariuomenėje, bet tu-
 sta pastebėti kai kuriuos kelstokus įsakymus.

Norėdamas stoti ant neutralinio pagrindo prane-
 šiu apie savo pastebėjimus laikraščiu.

Dabartiniais laikais daug karininkų lietuvių, bu-
 vusių ligi šio laiko ar Rusijoje ar kitose šalyse, grįžta
 į savo tėvynę; atvykus į Kauną juos mobilizuoja ir
 paskiria į dalis iš specialybės. Šitie karininkai dau-
 glausia atvažiuoja apsitaisę civiliai ir visai be pini-
 gų, be to tarp jų dažnai randasi mažžemiai ir visai
 bežemiai, neturį turto ir Lietuvoj. Dabartiniu įsaky-
 mu tokie paskirti į dalis karininkai tarnaudami pul-
 kuose ar brigadose gauna pinigų aptaisui tikrai pra-
 tarnavę 1 mėnesį, o dažniausiai atvykę į dalį, kaip
 atsitiko su manim, negauna jokio avanso gyventi.

Aš nerašysiu nieko apie įspūdį kokį padaro ši-
 tie karininkai kareiviam, lankydami užsiėmimus ir
 pildydami savo pareigas civiliai apsitaisę. Kiekvienas
 karys, suprantas karo drausmę, supras ir be mano
 paaiškinimo. Noriu parašyti tikrai apie materialę to-
 kių vargdienių padėtį.

Privargę kitose šalyse, jie dažniausiai savo lė-
 šomis, vargais negalais atvažiuoja į tėvynę, kur jau
 pirmose dienose įstojus į kariuomenę tenka vargti
 dar daugiau, negu užsieny.

Negaudamas avanso ir pinigų apsitaisyti ir ne-
 turėdamas nė pinigų, nė žemės, o kartais ir nė gi-
 minės Lietuvoj, toks karininkas negali nuelti į pirštį,
 ar duoti išmazgoti savo baltinius. Nekalbu jau aš
 apie knygas, kurių toks karininkas norėtų sau la-
 vintis nusipirkti. Vienu žodžiu toks karininkas civil-
 liai ir dažniausiai nepergerai apsitaisęs, tarnaudamas
 kariuomenėje ir negalėdamas uždirbti sau kasdien-
 nēm išlaidom kitu darbu, turi porą mėnesių būti pa-
 tenkintas tikrai pusryčiui, pietumis ir vakariene, ką
 jam kredituoja karininkų valgykla, neturėdamas nė
 skatiko kišenėj.

Tokia padėtis yra nenormalė ir negali ilgai
 tverti.

Jeigu šitie karininkai yra valdžiai reikalingi ir
 juos mobilizuoja, tai reikia, man rodos, ir maž daug
 juos aprūpinti, nelaukiant kol praeis mėnuo arba du
 tarnybos.

II.

Kaip pastebėjau, kai kuriose dalyse yra daug
 karininkų iš vokiečių ir rusų kariuomenės lietuvių ir
 ne lietuvių nemokančių gerai lietuviškai nė skaityti
 nė rašyti.

Tarp jų yra žmonių užmiršusių savo prigimta
 kalbą, bet dabar sugrįžę į Lietuvą pradeda mokytis
 ir greit išsilavina. Bet yra dar ir tokių, kurie ar iš
 tinginystės ar iš kitų priežasčių nenori visai šituo
 laisvu laiku užsiimti ir negali susikalbėti su karei-
 viais lietuviškai.

Kiekvienas supranta, kad tokia padėtis ardo
 vienybę kariuomenėje ir, kaip rodo mano pavyzdžiai,
 labai blogai atsiliepia kaip karo taip ir morallamė
 kareivių auklėjime.

Ar negalėtų prisidėti čia savo darbu Švietimo
 komisijos, kurios yra kiekvienoj dalyj, ir surengti
 tokiem karininkam, nemokantiem lietuvių kalbos maž
 daug priverčiamus lietuvių kalbos kursus, tose daly-
 se, kur yra tas reikalinga. D.

Žemė kariams.

Vyriausios Komisijos kariams žeme aprūpinti
 posėdyje š.m. gegužės 28 d. nutarta:

I. Paimti valstybės nuosavybės žemes, einant
 įstatymu 1920 m. birželio 20 d. „Kariams žeme ap-
 rūpinti“.

Panevėžio apskr. a) iš Bruno Roppo Pulpų pal.
 151,70 deš. paliekant savininkui 5 deš. prie kalnų

krosines ir Liaudiškių apie 80 deš. (be 10 deš. prie plytinės). Iš viso 221,70 deš. b) Benedikto Karpio Naminių pal. 114 deš. Navarėonių—110 deš. ir Gaštonių pal. 101 deš. 1200 kv. stek. Iš viso 826 deš. 1200 kv. stek.

Trakų apskr. a) Antano Daugėlos Bakalariškių paliv. apie 260 deš. b) Mikalojaus Celdlerio Žilinių pal. apie 144 deš. ir Lelpunkų—apie 50 deš. Iš viso 194 deš.

Utenos apskr. iš Janinos Sležtėnevskienės vienk. „Zvirinka“ 48 deš.

II. Aple Olgos Iljinskos Kašauskienės Gardų-Katunų paliv. Mažeikių apskr., surinkti smulkesnės žinios.

III. Žemės Valstybės nuosavybėn kariams žeme aprūpinti neimt.

a) Iš Nikiforovo įpėdinių Trakų apskr. Gudašių pal. 60 deš., kadangi atskaičius mišką, viso palivarke negalima imti;

b) Iš Juozo Mollo Ežerėnų ap., nes atskaičius ežerų ir pelkių plotus, nėra normos imti.

IV. St. Kognovickio įgalotinio prašymą patikrinti savininko valdyme nusavintame karių žeme aprūpinimo tikslui Stasyvės palivarke malūną su daržu ir triobomis, atidėti, kad surinkus apie tai platesnes žinias.

Eikite į priešų sparnus — ten visados skaudžiausia vieta esti.

Kyras.

Steigiamasis Seimas.

98-tas St. Seimo gegužės m. 31 d. posėdis.

Pirmininkauja St. Seimo Pirmininkas A. Stulginskis.

Iš eilės valdžios atstovai atsakinėja į social-demokratų interpeliaciją, dėl trukdymo švesti gegužės 1 d. šventę.

Krašto Apsaugos Ministeris prof. Šimkus plačiai supažindina St. Seimą su esamąja politine padėtimi, aiškina valdžios pareigą, tokioj padėty esant, apsaugoti piliečiams tvarką ir ramybę. (Išlisa kalba taip pat atskirai). Tuo pačiu klausimu atsakinėja Vidaus Reikalų Ministeris p. Skipitis. Jis aiškina, kad apskričių viršininkai gerai žinodami, kad komunistai rengiasi šventę išnaudoti saviems tikslams, negalėjo į tai nereaguoti ir leisti vystytis netvarkai.

Atstovas Plečkaitis nori įrodyti, kad komunistai Lietuvoje visiškai silpni ir valdžiai nėra ko jų bijoti, o piroksiliną su bombomis iš komunistų supirkinėti.

Atstovas Čaplinskis irgi aiškina, kad komunistai silpni ir galima leisti darbininkams organizuotis kaip kas nori.

Šiuo klausimu kalba visa eilė atstovų.

Atstovas Radzevičius mato, kad darbininkų nelaimė esanti tame, kad jie turi per daug globėjų, kurie dažniausiai darbininkų reikalų visai nepažįsta ir kuriems visai darbininkų reikalai nerūpi.

Vidaus Reik. Ministeris Skipitis paaiškina, kad valdžia darbininkų judėjimui ne tik nesipriešina, bet dar jų reikalais rūpinasi, tik bloga tas, kad prof. darbininkų sąjungos vedamos tamsių elementų norėjo šią šventę saviems, bet ne darbininkų, tikslams išnaudoti.

99-tas St. Seimo birželio m. 1 d. posėdis.

Tęsiamos diskusijos dėl gegužės mėn. 1 d. šventės trukdymo interpeliacijos.

Mjn. Plrm. D-ras Grinius aiškina, kad valdžia trukdyti šventės visas nemaniusi. Blogumas yra tik tame, kad prie darbininkų ar net ir idejinių komunistų yra prisiplakę įvairūs komersantai, kuriems rūpi ne darbininkų reikalai, bet nori apkvaillintus darbininkus stumti prie riaušių, netvarkos ar net pervartos, kas yra naudinga tiems komersantams, nes tokiuose atvejuose šie veidmainiai prisikimšę kišenius darbininkams paleka vien badą ir nelaimės.

Toliau kalba visa eilė atstovų.

Baigus kalbėti balsų dauguma priimama pereina moji formula reiškianti valdžiai pasitikėjimo ir paragavimo, kad valdžia ir toliau kovotų su komunistais ir kitais priešvalstybiniais elementais, kurie drumsčia piliečių ramybę ir kesinasi ardyti Valstybės tvarką.

Iš eilės toliau svarstoma ir priimama keletas įstatymų, kuo posėdis ir baigiamas. A ks.

Krašto Apsaugos Ministerio prof. Šimkaus kalba dėl social-demokratų interpeliacijos, kurioje buvo klausama valdžią, kam ji trukdžiusi švesti darbininkams gegužės 1 dieną, pasakyta 98-tam St. Seimo š. m. gegužės 31 d. posėdy.

Gerbiamieji Steigiamojo Seimo Nariai! Mes visi arti stovim prie mūsų darbininkų, savo gyvenime mums visiems prisiėjo dalyvauti kaip jų pasilinksminimuose, taip ir sunkioj dažnai padėtyj ir ne vieną kartą prisilėjo mums tarpininkauti prie rišimo visokių jų klausimų ir mums, daugiau negu kam tas stebėtina, kad yra panašūs paklausimai, kad trukdo valdžia darbininkų šventę švesti. Tačiau, pirma negu prieiti prie interpeliacijoj išdėstytų įvykių aiškinimo, aš norėčiau gerbiamuosius Steigiamojo Seimo narius supažindinti su bendra politine šios valandos padėtimi ir priežastimis, kurios privedė prie tos padėties.

Šių laikų kultūrinių tautų ir valstybių supratimas apie valstybę, jos prigimtį ir tikslus, glūdi matyme Valstybėje tvirtos sistemos, pagrįstos teisėtais pamatais, savo idėjoje neutraliai atsinešančios prie kovojančių socialių ir ekonominių grupių, esamų visuomenės ribose. Valdžios uždavinys siekia prie to, kad įvesti šią kovą į ramią vagą ir apsaugoti visom tikrai gyvom ir progresivėm visuomenės srovėm galimybę ramiai įkūnyti gyveniman savo idealus.

Ginkluotoji gyventojų dalis — kariuomenė, politiniu atveju visiškai neutralė, — ji gina Valstybę nuo išorinių ir vidujinių priešų ir gelbsti valdžiai vykinant teisėtus dėsnius.

Bolševikų ideologijoj šie supratimai gavo savotišką aiškinimą, būtent: Valstybė—tai klasinio viešpatavimo įstaiga ir visa Valstybės valdžios galė kreipiamą, kad pasiekti viešpataujančios klasės politinį ir ekonominį idealą. Buržuazinėse ir demokratinėse valstybėse viešpataujanti klasė skaitoma: dvarininkai ir kapitalistai, o pavergtoji — valstiečiai ir darbininkai. Supratimas apie neutrālę, beluomę Valstybę pamate savo melagingas ir iškeltas viešpataujančios klasės pavergtųjų klasių apgavimui. Tai luomų ir privates nuosavybės panaikinimas yra pamatinis bolševikų partijos uždavinys. Tai pasiekus, žmonių valdymas turi pamainyti daiktų valdymą ir visa politika sieks prie gamtinio ir paskirstymo organizacijos. Pasiekti šiuos tikslus reikalinga daug metu atkaklios pastovios kovos.

vos paties pamato esamųjų socialių ir ekonominių santykių pakeitimui. Rami proletariato (valstiečių ir darbininkų) kova su viešpatuojančiąja stambiąja ir smulkiaja buržuazija reikalaus daug laiko. Vilties talkiam perėjimui prie socializmo nėra jokios, nes paėmus valdžią proletariatui į savo rankas reiškia žlugs buržuazija.

Todel socialistų-bolševikų partija pripažįsta vienintelį teisingą kelią ginkluotą valdžios pagrobimą ir pajėgos keliu sovietų valdymo įvedimą. Viešpatuojanti klasė buržuazija, kaip tokia, turi būti išnaikinta. Labiau pastovesnės ir atsparesnės gyventojų grupės, nenorinčios pripažinti sovietų valdymo tvarkos, turi būti fiziškai išnaikintos, gyvybė jų gali būti atimta. Vadovaujantieji Baudžiamosios R. S. F. Soc. Respublikos teisės dėsnių, paskelbtieji liaudies teisių Komisarjato (Nr. 60, 590 pusl.—1919 m.) įsako sovietų valdžios administratyvėm ir teismo įstaigom savo veiksmuose ir nutarimuose vadovautis „revoliucijos teisės sąvokos ir proletarų revoliucijos interesais“.

Revoliucinės teisės sąvokos ir klasinio proletariato intereso motyvai turi viešpatuoti teisingumo, teisėtumo ir žmoniškumo sąprotavimui. Jeigu šio momento manymu reikalinga sušaudyti nekaltą žmogų, tai tas turi būti atlikta be jokių svyravimų. Administratorius ir teisėjas visuomet turi turėti omenyje klasinį piliečio kilimą ir atsižvelgiant į tai žiūrėti į jį ar kaip į priešą arba kaip į paklydusį draugą. Visi gyventojai dalijasi į dvi kategorijas: proletariatas ir visi kiti. Šie paskutiniai skelbiami eksploatoriškai, kuriems neturi būti vietos nei vienoj valdžios įstaigoj, jie neprivalo naudotis jokia pilietybės laisve; nuo jų gali būti visuomet atimtos visokios teisės, kiek tie piliečiai naudojami jomis, socialistinės bolševistinės revoliucijos nenaudai.

Kad pasiekus proletariato diktatūros pirmą eilę turi būti panaikintos kapitalistinės organizacijos: bankai, piniginiai ženklai, fondais garantuoti, teismai, armija ir t.t. Remiantis IX str. R. S. F. Resp. Konstitucijos, proletarų revoliucijos uždaviniai nesibaigia Rusijos Respublikos teritorijos ribomis. III str. nurodo, kad Rusija sieks prie to, kad proletariatas laimėtų visuose kraštuose ir į įstatymą apie paskolų panaikinimą žiūrims, kaip į pirmą smūgį tarptautiniam finansų kapitalui ir be to reiškama įsitikinimo, kad sovietų valdžia kovoje su savo eksploatorium kapitalu tvirtai eis pilnu darbininkų klasės laimėjimo keliu.

Mes visi žinom 3½ metų bandymą šioje kryptyje vaisius. Aple 1/3 gyventojų žuvo nuo bado, šaudymų, ligų. Transportas, pramonė ir žemės ūkis sugriauti iki tokio laipsnio, kad Valstybė savo jėgomis negali atitaisyti.

Toks bandymas gal būti ir tinka kitoms šalims, bet jis svetimas mūsų šalies susidėjusioms gyvenimo apylostovoms ir mūsų gyventojų teisės sąvokai.

Išdėstytiems proletariato diktatūros obalsiams garbintojų atsirado ir Lietuvos piliečių tarpe. Rusų bolševikų 1919 metais okupacija žymios Lietuvos dalies prie to daug prisidėjo. Jau 1919 metais Lietuvoje susikūrė taip vadinamos „Lietuvos ir Baltgudijos darbininkų tarybos“. Tų tarybų tikslas buvo susiorganizuoti valdžios perėmimui į savo rankas, miesto ir sodžių darbininkų profesines sąjungas tvarkyti ir organizuoti. Be to darbininkų tarybos turėjo priruošti dvarininkų ir stambųjų valstiečių žemių konfiskaciją; bankų ir dirbtuvių konfiskaciją; prie tarybų buvo suorganizuoti Finansiniai skyriai. Tarybų nariais negalėjo būti tie asmenys, kurie naudojami samdomuoju darbu su tikslu išgauti pelną, asmenys, gyvenantieji iš plaukų uždirbtų ne savo jėgomis, pirkliai, dvarininkai, vienuoliai ir įvairių religijų bažnyčios tarnai, tarnaujantieji milicijai, kariai — savanoriai, valdininkai ir

kiti. Darbininkų tarybos padėjo suorganizuoti centralinį darbininkų profesinių sąjungų biurą. To biuro tikslas buvo — visų turinčių klasinį pobūdį profesinių sąjungų, veikiančių Kauno mieste sujungimas, sodžiaus ir miesto darbininkų į profesines sąjungas ir organizavimas ir instruktoriavimas. Rezoliucija, priimtoji pernai Lietuvos ir Baltgudijos komunistų partijos narių konferencijoj, skamba šitaip:

„Del sukėlimo revoliucinių masių komunistinė partija, kaip vadovas darbininkų luomo turi išnaudoti legalius ir nelegalius masių organizacijas kelius del kariniai revoliucinio teatro. Tam tikslui komunistinė partija vietose privalo:

1. Išnaudoti profesines sąjungas, darbininkų klubus ir mitingus.
2. Turi vesti plačią propagandą Lietuvos kariuomenės tarpe, kad ją dezorganizavus ir sunaikinus Lietuvos baltagvardiečius. Pasekmingesnio darbo dėlei, tuojau pradėti organizuoti komunistines kuopeles kariuomenėje.

Iš antros pusės organizuoti sodiečius darbininkus į kuopeles, kuriose komunistinės partijos nariai turi būti veikliausiais nariais“.

Čionai prieš mane guli nurodytos programos, statutai, rezoliucijos, net laišškai instruktuojantieji savo draugus, kaip jie turi veikti. Sunki 1919 metų pradžios mūsų ekonominė padėtis valstybei organizuojantis, nedarbas (kadangi mūsų krašte vokiečių okupacijos buvo sunaikintos visos dirbtuvės) maisto stoka labai palengvino veikimą šioje srityje komunistinės partijos nariams.

Neaiškiai nustatyti veikiančiųjų įstatymų pritaikiniai palengvino tuo metu visokių rūšių profesinių sąjungų legalizavimą ir net profesinių sąjungų centralinio biuro įsteigimą.

Dauguma profesinių sąjungų veikėjų pasirodė esą pusintelligentai, nebaigusieji mokyklų, bet įgyjusieji mokslą specialiuose agitacijos kursuose Tarybų Rusijoj. Susekti tą komunistų darbuotą profesinėse sąjungose padėjo šie dokumentai:

1. Lietuvos ir Baltgudijos komunistų partijos narių rezoliucija konferencijoj.
2. Komunistų partijos Suvalkų rajono komiteto nutarimas.
3. „Partijos Žinios“ Nr. 1 iš 1919 metų, kuriose yra Suvalkų rajono konferencijos reikalavimas, kad profesinės sąjungos pirmą eilę turi būti revoliucinėmis darbininkų organizacijomis, ekonominis gl darbininkų aprūpinimas per profesines sąjungas turi būti statomas antrą eilę.
4. Darbininkų atstovų taryboms instrukcija.
5. Privatūs laišškai.

(B. d.)

Lietuvoje.

— Aviacijos šventė. Gegužės 29 d. Kaune buvo Lietuvos Aviacijos šventė.

Iš ryto buvo pamaldos bažnyčioje, 11 val. aviacijos paroda.

Šventėj dalyvavo daug svečių, nors oras buvo nepergeriausias — didelis vėjas, lietus, bet žiūrėtojų suėjo gan daug. Vėliau Aviacijos Aerodrome buvo orlaivių lakiojimas. Lakiojimą demonstravo mokomaisiais orlaiviais aviacijos mokiniai. Dalyvavo apie 15 orlaivių.

Šventė baigė vakariene ir paskui šokiai su žaldimais.

— **Prancūzų padėka.** Gegužės 16 d. Melagėnų kaime buvo iškilmingos pamaldos už mirusius ten karo belaisvius — prancūzus. Pamaldas atliko 3 p. pulko kapellonas. Už tą užsien. Reik. Ministerija yra gavusi nuo Prancūzų atstovo padėkos raštą.

— **Prasidėjus maudymos sezonui** pasklydo visur žinių apie paskenduolius. Ypač kariuomenės tarpe tokie atsitikimai dažnai pasitaiko. Reikėtų atsargumo kaip viršininkams, taip ir kareiviams daboti, kad visai tokį apgaliėtina apsišiekimą iš savo tarpo pašalinti.

— **Amerikos Lietuvių Parama.** Amerikos lietuviai žada vasaros metu išparduoti apie 250 tūkstančių dolerių paskolos bonų.

— **Padėka amerikiečiams.** Vyr. Lietuvos Gyrimo Komitetas Amerikos lietuviams padėkos laiške tarp kit ko rašo:

„Ties Širvintais, ties Giedraičiais ir kitur mūsų kariuomenė, kad ir daug mažesnė už Želigovskio pulkus parodė drąsos ir narsumo stebuklų. Gaūsūs lenkų dvarininkų legionai subirėjo prieš mūsų pulkus... bet dar nepamiršo noro užkariauti Lietuvą jos laisvus žmones į dvarininkų jungą pavergti.

Jūsų sudėtieji milijonai nenuėjo niekais: Lietuva dar kartą buvo nuo priešų jungo atvaduota. Silks amžiai, praeis kartų kartos šio žygio neužmirš mūsų anukai, nei jų vaikų vaikai.“

— **Baltijos valstybių laikraštinių suvažiavimo vienu balsu** priimtos šios dvi rezolucijos: I. Lietuvos, Latvijos ir Estijos spaudos atstovų bendras pasitarimas pripažįsta kiekvienos Pabaltijūrio valstybių ir jų kaimynių, kurioms tenka ginti savo valstybinę nepriklausomybę, kultūros, ekonomijos ir politikos interesuose esant būtina reikalinga tiems kraštams ankštai susidėti kultūros, ekonomijos, o ypač politikos ir karo srity.

Tas susidėjimas turi įvykti artimiausiom dienomis tarp tų valstybių, kurių politiniai santykiai tam pribrendę ir kurios skaito tokį susijungimą sau priltinų ir kurių interesai ir tikslai sutampa su susijungusių valstybių tikslais ir interesais.

II. Pirmas Estijos, Lietuvos ir Latvijos laikraštinių pasitarimas, pažymėdamas tų kraštų bendrumą politikos, ekonomijos ir kultūros atžvilgiu, pripažindamas, esant būtina reikalinga kuo arčiausia bendradarbiauti trijų paminėtų kraštų laikraštinių sąjungoms, mano, kad po šio pasitarimo turys įvykti galimai artimoj ateity, Rygos mieste bendras kongresas platesniais pagrindais. Kongresui susirinkti laiką paskirs Latvijos laikraštinių sąjunga. To kongreso uždavinys būtų ir Pabaltijūrio valstybių laikraštinių sąjungos realizavimas. Nelaukiant bendro kongreso susaukimo pasitarimas randa, esant būtina reikalinga tuoju pat užmegzt nuolatinis ryšius tarp Estijos, Lietuvos ir Latvijos laikraštinių draugijos per bendrą centro biurą. Biuro uždavinys palaikyti nuolatinis ryšius tarp laikraštinių draugijų bendros, labiau specialinės informacijos, politikos, ūkio ir kultūriniais klausimais, o taip pat profesiniais klausimais tikslu.

Bendra savytarpio informacija apie Lietuvos, Latvijos ir Estijos gyvenimą ligi šiol buvo per daug apribota, dėl to pasitarimas laiko esant būtina reikalinga atkreipti į tai oficialinių informacijų organų dėmesį ir tų organų skaičių padidinti. Kultūriniam bendradarbiavimui palengvinti pasitarimas pripažįsta esant pagel-dantį padaryti tam tikrą kultūrinę konvenciją tarp Pabaltijos valstybių.

Laikraštiniškai mūsų spaudos atstovų lydimi birželio 4 d. išvyko namo.

— **Vilniuje** gaudomi jauni vyrai, kurie dažnai slepiasi nuo ten paskelbtos mobilizacijos.

— **Remti Vilniaus** lietuvių veikėjams ypač jiems palengvinti pabaudos yra įsisteigęs pabaudų fondas, kurs pirma visa ko turi tikslą padėti M. Biržiskai, kurs kaip jau pranešėme, yra vėl nubaustas.

Užsieny.

— **Pranešama,** kad Anglija reikalauja apibrėžti Lenkijai iš visų pusių sienas, kad tokiu būdu sustabdžius jos saugalingas Rytų Galicijoje ir Lietuvoje viešpatavimas. Lenkai esanti vienintelė Europos Valstybė, kuri dėl savo pačios kaltės ligi šiol neturinti sienų, bet tegyvenanti savo kaimynų nelaimė.

— **Ispanai** susidomėjo Lietuva. Nurodoma, kad tarp Lietuvos ir Ispanijos galimi prekybos ryšiai.

— **Lenkai persekioja Gudu mokyklas.** Rygos sutartį pasirašius, lenkų valdžia su neapsakoma neapykanta puolė gudu mokyklą. Visos gudu švietimo srity pastangos naikinamos. Nel Gardino srity, nel Capenicuos, nel Volkovisko apsk. neleidžiama steigti gudu mokyklų. Reikalas esąs didelis. Nusiskysti nėra kam.

Apie tai praneša gudu laikraštis „Krynica“.

— **Vilniuje** lenkai nesiliauja persekioję lietuvius. Žymus lietuvių veikėjas M. Biržiška vėl nubaustas 20 tūkstančių aukš. už „Vilnius“ laikraštyje tilpusias žinias ir straipsnius.

— **Lietuvos klausimas** Angluose. Anglų parlamente vėl buvo pakeltas klausimas apie pripažinimą Lietuvos Valstybės «de jure».

— **Brukselio derybos** nutrauktos dėl lenkų pastatytos sąlygos, kad tolim. der. galima esą vesti tik dalyvaujant „Centralinės Lietuvos“ atstovams. Šita sąlyga yra nepriimtina teisės ir politikos žvilgsniu ir prieštarauja pačių lenkų pirmesniems nusistatymams. Byla atiduodama vėl Tautų Sąjungai.

— **Nuolat laikraščiuos** sutinkama žinių apie Lenkų ruošimąsi pulti Lietuvą. Lenkų Imperialistai tvirtina, kad Liepojus ir Kaunas turi būti atiduoti Lenkijai, kaip atlyginimas už Aukšt. Sileziją. Lenkų ofenzyva prieš Lietuvą ir Latviją yra paruošta.

— **A. Silezijoje** tebeslaučia sukilėliai. Nors Anglų kariuomenės dalims ten nuvykus šiek tiek daugiau tvarkos įvyko.

Užsienio spauda.

— **Rusų laikraštis „Rui“** praneša: Žinios apie galimą Lenkų Lietuvių karą privertė Angliją kreiptis į Prancūzų Ministerį Pirmininką, kurs pranešė Varšuvos raminantį darbą. Prancūzai pasiryžę bendrai su Angliais sergėti Varšuvos žingsnius.

— **Rzeczpospolita** baldosi žinių, kad Lietuvių Lenkų klausimą ribant anglų ministeris pirmininkas Lloyd George'as balsuos už atidavimą Vilniaus Lietuvai.

— **Amerikos lietuviai** savo Seimui sveikinimo rašte reiškia vilties, kad Vilnius, Gardinas ir Suvalkijos dalis bus išvaduoti nuo okupantų, kad Klaipėdos kraštas bus Lietuvai prishirtas. Jie pasklada tokiems

Lietuvos žygiams padėti ir juos remti, kol ne pradės plevėsuoti ant Gedimino Kalno Lietuvos vėliava. Jie įteikė Amerikos Prezidentui petičiją su milioan parašų reikalaudami pripažinti Lietuvos nepriklausomybę.

Padėka.

Generalio Štabo Literatūros Skyrius sako padėkos žodį pil. J. J. Ziliui, Rochester, N 4. paaukojusiam Lietuvos armijos kareiviams 23 įvairaus turinio knygas.

Skelbimas.

1) Du doleriai, 2) vienas svaras sterlingų ir 3) aštuoni šimtai keturiasdešimt keturi (844) anks. konfiskuoti nuo buv. Lušės stoties viršininko padėjėjo Staniulio Jono ir Karo Teismo prie mano Štabo nusprendimu š. m. gegužės 23 dienos paskirti Kr. Apsaug. Minist. Literatūros Skyriaus naudai.

Pasirašė Majoras Birontas.

Pranešimas.

Generalio Štabo Literatūros Skyrius kreipiasi prašydamas visų emėjų skaityti knygas iš aukščiau minėto skyriaus knygyno, paimtas knygas ligi balandžio 1 d. kaip greičiau sugražinti knygynan.

Ligi šiam laikui negražino:

Andriulis, 3 p. p. ltn.
Balčiūnas, Gen. Št. techn. skyr.
Bazarevskis " " instruktorius.
Birutavičius " " inžin. skyr.
Čerkesas, 4 p. p. k.-vald.
Dobužis Stasye.
Dirmontas, K. Mokyklos kpt.
Gedgaudas, pulk.-ltn.
Girdvainis, Prancūzų misijos karininkas.
Karoliūnas, Gen. Št. inžin. skyriaus.
Karo Mokykla (12 knygų).
Laikūnas, 1 r. p. kpt.
Musteikis, karininkas.
Nasvytis, Karo Mokyklos ltn.
Petrušauskas, 13 p. p. ltn.
Stebulaukas, Tiekimų Valdžbos.
Štaras, " "
Struogis, Karo Mokyklos ltn.
Švambaris-Szebrauskas 1 p. p. kpt.
Uspienskis, Gudų b-no plkn.
Žilinskis, 7 p. p. kpt.
Zadejka, Karo Mokyklos ltn.

Majoras Ružancovas

Lit. Sk. Knygyno instruktorius.

Redakcijai atsiųsti raštai.

- 1) Vidaus Tarnybos Statutas (vadovėlis).
- 2) Futbolas (vadovėlis).

Redakcijos atsakymai.

Konstancijai Rušlenol. Tamstos laiškas atsiųstas Mobilizacijos Skyriui.

Jann. pusk. Klimul. Pas tos dalies vadą, kurią Tamsta nori stoti.

V—kiui. Žinoma, Tamsta atsakai esį dingusias knygas.

KeveKėtkepurui. Tamstos pretenzijos mums labai keistos. Liaudies dainų niekas neturi teisės savintis, nes jos neturi visiems žinomo autoriaus. Jas rinkti ir spausdinti gali kas tik nori ir tai ne tik nedraudžiamas, bet dargi labai pageidaujamas dalykas. Jeigu keliems rinkėjams pasitaiko išgirsti, užrašyti ir nespausdinti tą pačią dainą, tai niekas jų negali kaltinti, kad vienas jų atspausdino iš kito. Iš spausdintų rinkinčių mes liaudies dainų nespausdiname. Tamsta neturi jokios teisės savintis „Lietuvių kariškiasias dainas“, nes nei jų autorius. Jos yra įvairių autorių parašytos arba, kai kurios liaudies dainos. Jeigu Tamsta tas dainas išleidai, tai kodėl gi nenurodai, iš kur jas paėmei?

Aleksui Gedrimui. Galima, reikia kreiptis pas apskr. žemės ūkio igaliotinį.

A. Tamošiūnui. Norint kad paleistų vasaros darbams, reikia Tamstos tėvui paduoti prašymas apskrities viršininkui, nurodant raštu visas priežastis, dėl kurių Tamsta jam reikalingas. Patikrinęs tas priežastis Mobilizacijos skyrius, jei galima, paleidžia.

J. Sveikauskui. Jei viršininkai leidžia, tai galima; bet paprastai viršininkai be svarbių priežasčių neleidžia, nes dėl kai kurių karinių priežasčių toks išėjimas nespatingas.

N. Jaunuoliui Netinka, nespausdiname.

Karučiui Jonui. Tamstos „Ažuolas“ netinka, nespausdinsime.

Aug. Šerelaičiui. Tamstos klausimą kol kas negalime nieko tikrai atsakyti.

L. Žuraukui. Tuo klausimu kreipkitės į Intendantūrą.

Prašoma pulkų ir atskirų kariuomenės dalių Kultūros ir Švietimo Komisijų ir toliau siuntinėti Literatūros Skyriaus Švietimo Daliai žinių apie Kultūros ir Švietimo komisijos sudėtį ir jos darbą.

Švietimo Dalis.

JAU GALIMA GAUT

Gen. Št. Literatūros Sk. 5-čiojo Armijos švietėjų suvažiavimo abiejų traukinių FOTOGRAFIJA.

Fotografijos kaina 4 auks. arsi

Švietimo Dalis.

Leidžia G. Št. Literatūros skyrius.

Redaguoja Periodinių raštų Redakcija.

Lietuvos Valstybės spaustuvė. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.